

Extrait du CGTCatalunya.cat

<http://www.cgtcatalunya.cat/spip.php?article12947>

Catalunya i les anarquistes

- Actualitat - Articles opinió -

Date de mise en ligne : divendres 19 d'octubre de 2018

Parlar de Catalunya, des de l'anarquisme (i gairebé des de qualsevol lloc) resulta difícil. El còmode sembla ser mantenir-se al marge, implicar-se en les pròpies dinàmiques, menysprear el que allí passa com si no tingués gens d'importància o despatxar-ho tirant de llocs comuns i fórmules doctrinàries. Sembla que un es juga el prestigi a l'immiscuir-se en temes tan aferrissats en els quals es dibuixen dos fronts clars, encara dins de l'anarquisme. No obstant això, jo no tinc cap prestigi per arriscar i parlar sense res que perdre alleugereix bastant la labor.

Ho sento per qui no coincideixi amb mi, però no puc callar davant el que veig (si no he dit abans és per qüestions alienes a la meua voluntat). Adverteixo que per les mateixes qüestions no m'ha estat fàcil mantenir-me completament informat sobre la situació a Catalunya, i pot ser que se m'escapi algun detall que segur les lectores sabran perdonar. Cap de les meves observacions al·ludeix per tant a cap companya o text concret, només a sensacions i corrents d'opinió que he detectat.

Adverteixo també una altra cosa, qui això escriu es considera a si mateix un apàtrida, una persona oposada per convicció i sensibilitat a qualsevol nacionalisme i estatisme, desafecte a qualsevol bandera i enemic de tota frontera. Criat literalment en un ambient nacionalista, mai he aconseguit que em motivin ni els identitarismes ni les pàtries. He vist durant massa temps, i ho sento pels al·ludits, com les anarquistes a l'illa de Gran Canària ens menjàvem soles (o gairebé) piquets antidesnonaments i real·lotjaments, sense que els nacionalistes intervinguessin quan desnonaven a algun paísà seu ni els oferissin als afectats més que folklore i suport simbòlic. El nacionalisme a Canàries ha ofert durant dècades galerades i galerades parlant d'abstraccions, però ni una sola resposta organitzada (excloent la caritat), a nivell de carrer, a la misèria d'un poble que no menja banderes ni pot reivindicar una pàtria quan ni tan sols té terra. No és la primera vegada que escric això.

Sobre la qüestió catalana, si simplifiquem molt un assumpte que és veritablement complex, sembla que l'anarquisme s'ha dividit en dues postures principals: una que anomenarem ortodoxa (encara que el terme és deliberadament enganyós), i que s'oposa a qualsevol participació de les anarquistes en el conflicte català, i una altra heterodoxa (ídem), que creu que les anarquistes han d'implicar-se. Jo no penso atacar, ni tan sols analitzar, ambdues reduccions; però sí vaig a qüestionar les seves exageracions i el que prenc per errades estratègiques. Pot ser que llegint l'anterior paràgraf potser algú s'imagini ja on situo la meua veu, però no els recomano que s'apressin. En l'anarquisme sempre hi ha un forat per no estar "ni al marge ni a l'all"(1), per estar amb la gent i contra els Estats.

Ho sento molt, però del discurs ortodox es desprenen en massa ocasions dos vessants, subjacents però importants, que no aconsegueixo empassar-me. En primer lloc detecto que moltes vegades després de les crítiques a la intervenció de les anarquistes en el que s'ha vingut a anomenar el 'procés' s'amaga una mirada indulgent cap a l'Estat espanyol (la mateixa que s'acusa de tenir amb la Generalitat al bàndol contrari), uns tics rancis de centralisme espanyolista amb els quals, com apàtrida, ni vull ni puc coincidir. Hi ha sorpresa, entre alguns dels nostres intel·lectuals, per que les catalanes volen abandonar la naufragada piragua espanyola, quan el que hauria de sorprendre'ls és que la resta vulgui continuar en ella. S'al·ludeix a un imprecís internacionalisme que en realitat serveix de mampara per no admetre un pecat inconfesable: la pròpia comoditat dins d'una Espanya l'opressió de la qual es percep com a tolerable. Es té més por i es carrega més contra un Estat hipotètic que contra un real que ens aixafa diàriament. L'Estat català, com a conjectura, espanta i preocupa més que l'Estat espanyol, com a certa. Quan la nostra veu s'uneix als que pengen banderes d'Espanya de les balconades i als que donen visques a la Guàrdia Civil toca revisar seriosament què està sortint de la nostra boca.

El tentacle espanyolista és la primera aresta amb la qual no coincideixo, i la segona és l'etern recurs de la "puresa". La idea que l'anarquisme és una cosa massa gran i perfecta com per baixar-ho del seu pedestal de cristall de Swarovski i barrejar-ho amb causes espúries, no és la meua. Així s'entén que en la majoria de lluites socials, com és el cas del front de l'habitatge en l'última dècada, l'anarquisme hagi jugat un paper anecdòtic o de comparsa, excepte aïllades excepcions. Perquè per intervenir en aquesta lluita toca ajuntar-se i treballar amb veïns que poden ser

votants del PP, que estan carregats de mil prejudicis i que ignoren les idees anarquistes. Així s'entén també que en el 15M ens pixessin la majoria d'oportunistes polítics (novament, excepte rares excepcions) i que en els últims anys ens avanci per l'esquerra fins i tot una associació de petanca. Creiem que solament podem participar en lluites perfectes, amb gent perfecta, amb un percentatge d'un 100% de coherència i d'un 0% de contradiccions. Aquestes condicions, totes ho sabem, mai es donaran. És per això pel que ja no participem en gairebé res.

És trist, però hem guardat el passat en ambre. Creiem que el 19 de juliol de 1936 la gent va prendre les armes per la revolució social gràcies a la ciència infusa. Ometem un treball previ pesat i esgotador que descriu Anselmo Lorenzo en el 'Proletariado militante' (2), i que comportava empassar molta merda i anar a discutir a cercles burgesos en els quals de vegades s'acabava a les dolentes. Els anarquistes van poder impulsar els esdeveniments revolucionaris del 36 a Barcelona perquè abans van contactar amb la gent en les seves aspiracions més bàsiques i no li van fer fàstics a disputar-li terreny als burgesos davant els auditoris més hostils. Si avui es produís una mobilització per reduir la jornada laboral a les 6 hores o per baixar l'edat de jubilació als 60 anys, molts anarquistes s'inhibirien de participar i acusarien a la mobilització de reformista mentre en els seus locals lluirien amb orgull el retrat dels Màrtirs de Chicago. Sembla que algunes prefereixen fer una manifestació a favor del Suport Mutu, en abstracte, mentre els seus veïns són apallissats davant la seva mirada indiferent.

Ho sento, però no em vaig fer militant anarquista per exercir de vigilant monàstic de la puresa d'un dogma.

Crec que les anarquistes hem de situar-nos en uns paràmetres ben diferents. El linxament que van sofrir les catalanes l'1 d'octubre de 2017 hauria d'haver-nos fet despertar i haver canviat moltes de les nostres certeses. Estem assistint a l'apallissament massiu d'un poble (d'una de les seves meitats, si es prefereix) que reivindica, essencialment, el dret a autogovernar-se, i cap anarquista pot ignorar això sense acabar acceptant un centralisme estatal que suposadament hem combatut des de la I Internacional. I tot i que les exigències de les catalanes fossin més pelegrines, aquí ens trobem davant un poble desarmat i unes forces policials que l'aixafen. El nostre lloc de la barricada no pot oferir lloc a dubtes. Podem dissentir tot el que vulguem de certs plantejaments independentistes (de fet ho faré en la part final d'aquest text), però igual que oposar-nos a la persecució d'una minoria religiosa no ens converteix en creients, oposar-nos a la persecució de les independentistes catalanes no ens converteix en nacionalistes.

La discrepància de conceptes en abstracte no ens pot fer ignorar una violència governamental que és concreta, material i tangible. Poso la repressió al centre del debat perquè és la demostració més clara de l'origen dels nostres dubtes i reserves, i el que posa contra les cordes a nostra autèntica sensibilitat anarquista. Les anarquistes estaven en els anys 30 i 40 del segle passat amb les jueves com avui estan amb les palestines, perquè el nostre lloc, sense necessitat d'assumir banderes, Estats, creences religioses i culturals, sempre ha estat amb les perseguides i contra els perseguidors, amb les oprimides i contra els opressors, i mai ens han cabut dubtes sobre aquest tema. Les anarquistes som mapuches quan carreguen contra les mapuches, som kurdes quan bombardegen a les kurdes, som artistes quan empresonen a les artistes, i així successivament, perquè la nostra carn es compon de totes aquelles que sofreixen la repressió en qualsevol lloc del món. Per què som anarquistes llavors? Perquè qui sempre carrega, bombardeja i empresona és el Poder. Avui, pel mateix, ens toca ser catalanes.

Segurament diverses companyes veuran exagerada la comparativa, però l'essencial és que el sistema judicial espanyol i la seva policia estan apallissant, perseguint i empresonant a persones que, pitjor o millor, reclamen el seu dret com a comunitat humana a decidir per si mateixes. No reconèixer que existeix una agressió repressiva ens torna a col·locar davant una repugnant indulgència amb l'Estat espanyol, la seva judicatura i forces policials, que no li concediríem a altres aparells repressius internacionals. Per a mi la sensibilitat anarquista ha d'estar amb les catalanes que sofreixen les càrregues i la persecució; la resta és retòrica. Creure que hem d'assumir l'ideari d'una víctima per reconèixer-la com a tal és unir la nostra veu a la dels botxins. Ja ho deia Reclus: "Personalment, qualsevol que siguin els meus judicis sobre tal o qual acte o tal o qual individu, mai barrejaré les meves veu als crits d'odi d'homes que posen en moviment exèrcits, policies, magistratures, clergat i lleis per al manteniment dels seus

privilegis" (3).

En el plànol de la sensibilitat i la solidaritat, factors que s'ignoren en política, crec que aquesta ha de ser la nostra conclusió. Però, i en el plànol estratègic? La qüestió podria estendre's cap a qualsevol situació d'efervescència social, més enllà de Catalunya. Han les anarquistes d'implicar-se en aquests casos? Sempre he pensat que sí. Excepte explicades excepcions, tota situació de conflicte social és un camp de treball propici per a l'anarquisme. Tenir objeccions perquè el seu origen o aspiracions inicials no són llibertàries és condemnar-se a la inacció. Quan va sorgir el 15M moltes anarquistes van menysprear el fenomen per reformista i moderat i es van negar a participar. L'anàlisi podia ser encertat, però no la reacció de mantenir-se al marge. Les coses són el que deixem que siguin, i aquest "deixem" ens inclou a nosaltres. Les coses s'institucionalitzen, polititzen (en el mal sentit) i desinflen a nivells revolucionaris perquè precisament nosaltres, les revolucionàries, ens quedem de braços creuats i ho permetem. Som responsables. La I Internacional sorgeix el 1864, entre altres factors, per les ganes que tenia Napoleó III de donar un aspecte social i aperturista a la seva dictadura, per això envia a un grup de proudhonians a Londres perquè confraternitzessin amb els artistes anglesos. Havien de participar els anarquistes en això o menysprear l'invent pels seus orígens? La història ens demostra que no li van fer fàstics a l'assumpte i que gràcies a ell van acabar tenint preponderància en el moviment obrer de les regions europees llatines.

Quan les anarquistes de Gran Canària vam intervenir en el 15M no ho vam fer de forma complaent i condescendent. Segurament moltes reformistes i membres de partits polítics ens recorden més com a generadores de conflictes i eternes dissidents que com una altra cosa. Però aquesta participació no només va desbaratar molts dels seus plans i va radicalitzar algunes situacions i reivindicacions, també ens va permetre donar a conèixer les idees i eines anarquistes i afermar-nos com a col·lectiu.

Quan la Federació Anarquista de Gran Canària (FAGC) va començar a caminar pel front de l'habitatge va convocar assemblees d'inquilines i desnonades a les places i així contactem amb moltes veïnes, però no va ser aquesta la nostra única forma de créixer. La PAH local d'aquella època, refractària a l'okupació, no interessada pels casos de lloguer i, al nostre entendre, bastant institucionalitzada, no semblava un bon lloc perquè l'anarquia deixés la seva llavor. Però va ser en algunes de les seves assemblees, a les quals ens autoinvitàvem i en les quals exposàvem a manera de contrast la nostra forma diferenciada d'abordar la lluita per l'habitatge, quan molts casos que no trobaven solució en la PAH començaven a contactar amb nosaltres. Feia falta que fos allí, en una confrontació d'idees directes, on les persones, els casos de lloguer de les quals es desestimaven, escoltessin que el problema de l'habitatge requeria solucions integrals, sense situar a les hipotecades per sobre de les inquilines i precàries. Feia falta que la gent que ja tenia una ordre de desnonament signada a la mà escoltés allí que l'okupació, convertida en tabú per part dels activistes de classe mitjana, sempre seria una alternativa més viable que dormir al carrer.

Quin potencial revolucionari té una mobilització veïnal contra la col·locació de parquímetres, la construcció d'un bulevard o l'aixecament d'un mur? Si ens deixéssim portar per les aparences, per l'immediatista i localista de la reivindicació, per la veu d'alguns participants carregada de prejudicis i d'idees dretanes, segurament ens semblaria que cap. Però com ens recomanava Malatesta (4), és la nostra comesa participar en aquestes reclamacions parcials i portar-les a llocs més llunyans i més profunds. D'aquí vénen les explosions socials, encara que sigui a petita escala i a manera d'entrenament per al futur. Poden ser els actuals CDR (Comitès de Defensa del Referèndum primer, i de la República després) alguna cosa similar? Ho desconec perquè la distància no em permet parlar més que de coses escoltades o escrites. El que sí sé és que en qualsevol organització barrial i veïnal de base les anarquistes hem d'intentar participar (fins a on vegem que ens sigui possible) per aprofundir en el caràcter social de les reivindicacions i tractar de radicalitzar tant les formes com els fons. Algunes companyes m'addueixen amb raó que no es veuen participant en un òrgan que recolzi referèndums i repúbliques, però gens costa que aquesta erra es transformi i s'aixequin Comitès de Defensa de la Revolució, tan sols amb participar, implicar-se i intentar desbordar les expectatives. De totes maneres, el continent no hauria de pesar més que el contingut.

Llegit el llegit, les companyes que segueixen aquestes línies poden haver conclòs que proposo que l'anarquisme se

sumi al procés sobiranista català i que recolzi a aquest, i a les forces que ho impulsen, de forma incondicional. Res més lluny de la meva intenció. De fet considero que per oferir suport cec i implicació acrítica és millor no sortir de casa. Vagi per davant que no pretenc des de la meva ultraperifèria dir-li a les companyes catalanes, als que ho viuen en primera persona i han de bregar amb l'assumpte diàriament, com han o no de fer-se les coses. Només pretenc oferir una visió des de la perspectiva que dóna la distància i també des de la proximitat als processos d'independència que ens ofereix el nostre proper continent africà.

En tot acte de conflicte social és interessant i necessari que intervinguin les anarquistes, però han de fer-ho a la seva manera i amb les seves pròpies condicions. La participació anarquista és necessària en clau de tensió, i fins i tot d'oposició de carrer. Perquè implicar-se no és ni pot ser sinònim de col·laboracionisme. Aquest aspecte no s'està contemplant, almenys en tota la seva dimensió. L'acusació d'equidistància i neutralitat davant qualsevol desacord, el "això no toca" davant qualsevol discrepància, el "li estàs fent el brou gros a la dreia i al 155" davant qualsevol crítica, generarà un ambient òptim perquè els qui controlen el procés des de les institucions se sentin còmodes, però mai permetrà que es pugui aprofundir en la radicalització social del conflicte. El paper de les anarquistes no pot ser ni de palmeres davant els polítics menys dolents ni exclusivament de carn de canó en els desafiaments físics (piquets, talls de carretera, etc.), això no és més que reproduir mil·limètricament un passat en el qual no ens va anar massa bé.

Quan esclata la Guerra Civil el 1936, i la consegüent revolució popular, els comitès confederals i anarquistes perden tot l'estiu, quan l'impuls de la revolució era més fort, debatent sobre el paper del moviment llibertari en els esdeveniments. La tesi que es va imposar des de primera hora va ser la de la col·laboració amb les institucions republicanes, tesis que reforçava als qui des de dins de les organitzacions llibertàries ja havien demanat el 14 d'abril de 1931, davant un marc molt diferent, que es deixés respirar a la nova República Espanyola i es rebaixés la conflictivitat social per no posar en perill el seu assentament. Aquest esperit, reeditat el 1936, aniria cristal·litzant mes a mes fins a fer inviable tota crítica al govern i a les seves disposicions. Allí també s'adduïa el "això no toca" i es parlava de deslleialtat i del contraproduent per a la causa comuna que era emetre qualsevol crítica. Així es va acceptant la militarització, la participació governamental, es va apartant als anarquistes més recalcitrants, com Liberto Callejas, de la premsa confederal, i se'ls va substituint per uns altres més dòcils com Jacinto Toroyho, fins que l'anarquisme, motor ideològic de la revolució, es lliga ell mateix les mans i assumeix el rol de comparsa republicana. José Peirats diria que el millor per a la CNT hagués estat convertir-se en oposició, mantenint la seva trinxera al carrer i en el social (5). Si aquesta tesi pot mantenir-se -de forma ben fundada veient els esdeveniments posteriors- quan l'anarquisme era una força preponderant, com no mantenir-la avui quan és ultraminoritària?

La idea d'intervenir només en els possibles altercats de carrer, però sense elaborar un discurs propi darrere, amb una estratègia de conflictivitat pròpia, tampoc és propícia perquè la qüestió social s'obri camí. En totes les revoltes i conats revolucionaris les anarquistes s'han partit la cara al carrer les primeres, sense que això hagi evitat que desaparegut el xivarri també hagi desaparegut la seva influència. Victor Serge li va relatar a Àngel Pestanya com durant la Revolució Russa les anarquistes van guanyar molt afecte popular en ser les primeres a batre's el coure durant les jornades d'octubre, però com tot es va anar diluint quan després d'actuar com a força de xoc es van tornar als seus locals a debatre sobre el sexe dels àngels (6). Les anarquistes hem estat, a nivell històric, perfecta carn de canó en conflictes que generen uns altres, però no sempre hem sabut generar els propis o almenys introduir les nostres exigències en aquests conflictes i mantenir la tensió de carrer necessària per aconseguir els nostres veritables objectius que són, per força, populars i extraparlamentaris.

La implicació per tant ha de ser pràctica, resolutiva, però responent a una estratègia pròpia i no prestada, i sobretot ha de ser crítica i autònoma, incòmoda, ha de ser generadora de tensió social i no pacificadora. I això ha d'aplicar-se a tot.

Acceptar banderes i identitarismes només allunya el conflicte del terreny social i ho lliura en mans dels qui controlen la narrativa de les emocions abstractes. Mentre el conflicte giri entorn a l'abstracte i no al concret, el pa, l'habitatge,

l'assistència sanitària, el treball, l'autonomia econòmica, seran elements que podran sacrificar-se sense pena en l'altar de les pàtries i els himnes. Els que busquen l'hegemonia de l'eteri són els mateixos que busquen que no s'esmenti el capitalisme ni les possibles alternatives a aquest. El joc del nacionalisme és posar als elements abstractes, com la nació, la identitat col·lectiva, els símbols, al centre del discurs, per evitar que prenguin veu les persones concretes. El més perillós, per als venedors de quimeres, és que la gent arribi a adonar-se que autogovernar-se no significa canviar una bandera per una altra, sinó prendre decisions sobre la seva pròpia economia, el seu propi model social i la seva pròpia vida.

D'altra banda, assumir que les anarquistes només poden implicar-se en un conflicte assimilant les idees dels qui fins ara ho han dirigit és haver perdut per endavant. Acceptar com un mal menor suposats petits Estats de rostre amable i simpàtiques repúbliques coloristes és pecar d'excés d'ingenuïtat i d'un optimisme infantil. Els Estats que neixen, després de processos revolucionaris o d'independència, són, a ulls dels seus partidaris, com a nens acaronats als quals se'ls consent i perdona tot. Qualsevol error que cometen és culpa de les agressions externes, qualsevol excés repressiu és responsabilitat de la nova situació, etc. Aquesta idea s'estén i s'acaba convertint en un mantra per als grups de pressió que intenten silenciar qualsevol dissidència adduint a la vulnerabilitat del nou Estat i acusant de desestabilitzar a qualsevol discrepant. Els Estats joves són petits tirans consentits, i creure que són més fàcils de modelar o desafiar, per part de la seva població interna, és un exercici d'innocència política imperdonable (7). Les anarquistes, mentre defensin un projecte d'autogestió i autonomia real, no tenen perquè sumar-se a una aspiració, per molt generalitzada que es pretengui, de caràcter estatista. Que tota tesi que no contempli la creació d'un nou Estat està descartada entre la població? Doncs la nostra missió és introduir la idea oposada, però no a través de manifestos, discursos i lamentacions, sinó a través de crear els òrgans pràctics, prescindint de qualsevol retòrica, que la facin possible. Crear comitès, comissions i assemblees, o l'estructura que es prefereixi, per començar a gestionar recursos fàcilment assumibles per la comunitat (com a habitatge i subministraments) que demostrin que en un nou marc de ruptura es pot prescindir de l'Estat. Amb Estat i república, com ens demostren la majoria de països del món que han renunciat a les monarquies i segueixen sent règims lliberticides i capitalistes, no hi ha ruptura possible. Hi ha un canvi institucional però no una transformació real de les relacions econòmiques i socials, i això és el realment important.

Aquest és el perill d'acceptar el transversalisme com a conseqüència inevitable del conflicte català. Els moviments nacionals solen ser, per tendència, transversals i interclassistes; els moviments socials no poden ni han de ser-ho. Acceptar la necessitat de la transversalitat és acceptar que la batuta del procés la porti la burgesia catalana, amb les conseqüències que això comporta. A la burgesia catalana li poden importar molt els símbols i els sentiments, però el seu major afecte és envers els diners i el seu símbol favorit és el dels bitllets de 500 euros. La propietat privada ho és tot per a ella, i no sacrificarà res que pugui posar-la en risc. Abans de res el que pugui afectar al statu quo econòmic (per això va desaccelerar tant el procés -potser més que la pròpia repressió estatal- la fugida de capitals i els boicots empresarials espanyolistes) saben bé on han de situar la seva solidaritat de classe -molt millor que nosaltres-. Per això el PdeCat s'ha oblidat de la humiliació del 155, de la provocació de ser un país pres per la Guàrdia Civil, dels seus presos i exiliats, i ha signat amb el PP, Ciutadans i el PNB un acord per destrossar l'okupació famèlica amb desallotjaments expeditius(8). Això és transversalisme, i ho és també Felip Puig enviant als seus mossos a apallissar manifestants durant el 15M, ho són els mossos torturant a detinguts a comissaria i disparant pilotes de goma a la cara, ho és Xavier Trías semienderrocant Can Vies, ho són els desnonaments, la gentrificació i la persecució de maners, i ho són mil coses més que les companyes catalanes coneixeran molt millor que jo. La retòrica dels mals menors és la mare de les grans patacades.

I és aquí on entrem en una qüestió cabdal. A la burgesia catalana només li interessa la independència política, la de les seves institucions i les seves estructures de poder. Al poble treballador català el que li ha d'interessar és la independència econòmica i social, perquè sense aquesta última, la independència política es converteix en una cosa inútil i merament estètica. Si alguna cosa ens ha demostrat el sagnant exemple d'Àfrica és que el suposat procés descolonitzador que es va produir en el continent en la segona meitat del segle XX va ser un procés purament formal que va deixar intacta l'estructura colonial en el seu mateix tronc. Els països africans poden presumir avui d'independència política (de vegades bastant parcial), però la seva independència econòmica està completament en

dubte: els beneficis dels seus recursos segueixen sense romandre en el sòl que els produeix i segueixen enviant-se a l'antiga metròpolis i la seva economia segueix sent dependent de les antigues potències colonials. Els imperis d'antany només van cedir la independència política quan es van assegurar que les seves empreses tenien ben lligat el monopoli econòmic. Catalunya pot aconseguir demà mateix la independència sense que la situació de la seva classe obrera canviï en gens ni mica, doncs la seva economia pot seguir sent perfectament dependent de l'Estat espanyol i la Unió Europea (d'aquí el temor de la dreta nacionalista catalana a trencar amb Europa). Qualsevol intent d'independència que només contempli els aspectes polítics i no econòmics només aconseguirà una cosa: institucions lliures amb ciutadans esclaus.

Aquest és el problema que s'hagi acceptat que el procés que s'està donant a Catalunya hagi de ser dirigit per polítics professionals, per partits i institucions. El protagonisme és seu, i ells decideixen els temps i els fulls de ruta sense que els importi una merda les exigències del carrer. Si alguna cosa ens va demostrar la Revolució Francesa és el greu risc que corre el poble treballador quan es posen al servei de la burgesia i un suposat "bé major". Les obreres fan la revolució però després deixen que siguin unes altres els qui decideixen el seu curs. Així són utilitzades i explotades per consolidar els interessos d'una nova classe dominant i finalment són rebutjades quan ja no responen a cap propòsit útil. La missió de les anarquistes, i de totes aquelles forces socials extraparlamentàries, és una missió titànica però important: han d'intentar que la capacitat de decisió es desplaci de les institucions al carrer; treure el protagonisme del parlament i els partits i posar-ho en les organitzacions de base de barri i la seva capacitat de generar narrativa i tensió; aguditzar l'antagonisme entre poble i govern, entre treballadores i classe política, fins a forçar el divorci. El carrer no està per recolzar a les institucions i als polítics, sinó per pressionar-los i sobrepassar-los. Quan abans citava a Anselmo Lorenzo i com els primers internacionalistes debatien en ambients hostils, no em referia -i espero que no se m'hagi entès així- a barrejar-se amb polítics ni a participar en els seus aparells de poder; parlava de disputar-los l'auditori; de qüestionar la seva legitimitat per encapçalat qualsevol projecte col·lectiu; d'ajuntar-se amb la gent de baix, amb independència de les seves idees a priori, per començar a desafiar l'hegemonia governamental i poder construir des de l'arrel.

La tasca és àrdua i potser, sobretot a hores d'ara, sembli impossible. Però crec que les anarquistes que prenen la decisió d'implicar-se en un procés d'ebullició social han de fer-ho amb les seves condicions; no per dogmatisme sinó perquè la pròpia pràctica i l'experiència ens demostren que és el més pragmàtic. Per sumar-nos a la combustió social no és necessari acceptar sufragis, Estats, banderes i xorrades; és necessari buscar l'espai per fracturar i ficar els nostres discurs, i sobretot la nostra praxi, per les esquerdes. Quan Errico Malatesta lluita contra el colonialisme anglès a Egipte el 1882, o quan Louise Michel recolza les reivindicacions canaques i algerianes contra l'Estat francès des de Nova Caledònia el 1873, no fan més que buscar una palanca social en conflictes que inicialment només són nacionals. Bakunin mateix mantindria un fort idil·li des de finals dels anys 40 del segle XIX amb els moviments sobiranistes eslaus i les convulsions nacionals que en aquells dies sacsejaven Europa i només ho trencaria en 1863 després dels seus últims desencantaments amb el moviment nacionalista polonès i italià. Fins i tot quan les anarquistes s'han negat a participar en intentones que consideraven fracassades o que estaven impulsades pels mateixos que les perseguien, com l'intent de proclamació d'independència de Companys en la Catalunya de 1934, no ho feien per quedar-se de braços creuats, sinó per recollir els fusells dels vençuts i preparar-se per organitzar els seus propis aixecaments.

No sóc optimista ni confiat. Tinc, de fet, moltes reserves. Només sé que davant un cas de repressió i cacera de dissidents com el que l'Estat espanyol està executant a Catalunya el nostre deure, com a llibertàries, és estar amb les catalanes i contra els ressorts repressius del govern. Només sé que les anarquistes hem d'aprofitar gairebé qualsevol situació de descontentament popular per ficar cullerada i per introduir pressió en l'olla social i evitar així que la gent segueixi sotmesa a la lleialtat institucional i a la disciplina de partit. Només sé que perquè el conflicte s'externalitzi i el desafiament amb el govern pugui estendre's a altres punts de l'Estat espanyol és imperatiu que trascendeixi de la seva dimensió nacional i abordi definitivament la qüestió social. Només sé que el poble català, durant tot aquest procés, ja ha donat per si mateix varies mostres de rebel·lia i de desobediència a disposicions, mandats, ordres i lleis. Només falta, per part de nosaltres, de totes les que componem les forces extraparlamentàries de carrer, que empenyem per coadjuvar al fet que també es vegin capaces de desobeir als seus propis líders i

comencin a prendre decisions sobre el social, sobre la producció, sobre la distribució, sobre el pa i el sostre, sobre la seva destinació, sense delegar en ningú més que en elles mateixes. Repeteixo que sembla complicat i fins i tot impossible, però aquest és el nostre terreny: aconseguir que l'extraordinari passi a ser quotidià i que l'impossible sigui factible. De fet tots els projectes que en aquest conflicte semblaven possibles, per lluny que hagin pogut arribar -sobretot en el simbòlic-, fins ara han fracassat. Buscar l'impossible és avui, a Catalunya, el més realista.

* *Ruyman Rodríguez és militant de la Federació Anarquista de Gran Canaria (FAGC). Article publicat a la Soli i la revista Catalunya.*

Notes:

1) Així deia Carmen Martín Gaité en un poema ('Ni aguantar ni escapar') que va versionar Chicho en 'A contratiempo' (1978): "Ni de ida ni de vuelta/ni al margen ni en el ajo/ni pasión ni desdén:/vacilación resuelta/con el suelo debajo/por entre el mal y el bien/[...] ni súbdito ni rey/ni a cualquier viento hoja/ni el paso altivo y fuerte:/por donde pisa el buey/pero en la cuerda floja/mientras llega la muerte".

2) "Un dels dies de reunió del nucli organitzador van aparèixer uns cartells anunciant una reunió pública que celebraria el diumenge següent en la Borsa l'Associació per a la Reforma d'Aranzels. Això em va inspirar la idea de proposar al nucli que designés un dels individus per fer una pública manifestació de les seves aspiracions, fundant-me en què cap ocasió millor que aquella per a la publicitat que desitjàvem; tractant-se allí la qüestió social, encara que limitada pel criteri burgès a discutir sobre proteccionisme i lliure canvi, la nostra intervenció podria obrir una via nova que separés als treballadors de la suggestió política al fet que es trobaven en aquell temps sotmesos i els inclinés a ingressar, com és de raó, en el proletariat militant" (Anselmo Lorenzo, 'El proletariado militante', volum I, 1901).

3) Citat per Antonio Téllez a 'La Guerrilla Urbana I. Facerías', 1974.

4) "Quan succeeixi alguna rebel·lió espontània, com diverses vegades ha esdevingut, correm a barrejar-nos i busquem de fer consistent el moviment exposant-nos als perills i lluitant junts amb el poble. Després, en la pràctica, sorgeixen les idees, es presenten les ocasions. [...] Organitzem moviments per obligar als municipis al fet que facin aquelles coses grans o petites que el poble desitgi urgentment, com, per exemple, eliminar els impostos que graven tots els articles de primera necessitat. Quedem-nos sempre enmig de la massa popular i acostumem-la a prendre's aquelles llibertats que amb les bones formes legals mai li serien concedides. En resum: cadascú faci el que pugui segons el lloc i l'ambient en què es troba, prenent com a punt de partida els desitjos pràctics del poble, i excitant-li sempre nous desitjos" (E. Malatesta, 'En tiempo de elecciones', 1890).

5) "Fora del govern estàvem en l'oposició, en la nostra trinxera, i teníem un factor tantíssim a les nostres mans: la producció, l'economia. Podíem ser una força de pressió molt difícil de manejar mentre que, anant al terreny de l'adversari, ens separàvem del nostre terreny ferm i ens transformàvem -com va ocórrer- en fàcils marionetes a les seves mans" (Entrevista amb J. Peirats el 19 de juny de 1976, recollida en el quadern Col·lecció d'Història Oral. El moviment llibertari a Espanya I, sense data).

6) "[...] Els grups anarquistes van ser els primers a batre's i donar la cara a l'enemic [...], d'ells va partir la majoria d'iniciatives, batent-se sempre en els llocs de més perill. [...] Van arrossegar al poble a les trinxeres i en elles van estar fins a l'últim instant, mentre Lenin, Trotsky i Zinóviev i companyia, prenién prudentment el camí de Moscú. Però després d'això, després de l'heroica defensa de les trinxeres i de batre's valerosament, ja no se'ls va veure per cap lloc. Es tancaven a les seves cases o en els seus clubs, i vinga discursos, sense interrompre enèrgicament en el prosaisme d'una realitat que era, en aquells moments, molt superior a tota concepció abstracta de les idees" (V.

Serge citat per Angel Pestaña a 'Setenta días en Rusia. Lo que yo ví', 1924).

7)A 'Dios y el Estado' (1882) ja ens advertia M. Bakunin: "Però els Estats mitjans i sobretot els petits, es dirà, no pensen més que a defensar-se i seria ridícul per la seva banda somiar en la conquesta. Tot el ridícul que es vulgui, però no obstant això és el seu somni, com el somni del més petit camperol propietari és arrodonir les seves terres en detriment del veí; arrodonir-se, créixer, conquistar a tot preu i sempre, és una tendència fatalment inherent a tot Estat, qualsevol que sigui la seva extensió, la seva feblesa o la seva força, perquè és una necessitat de la seva naturalesa". Les paraules de Bakunin s'ajusten a una realitat empíricament demostrada. N'hi ha prou amb fer un seguiment a la història dels imperis per descobrir que gairebé tots van ser petits Estats alguna vegada i que molts fins i tot van néixer d'idealistes lluites per la independència, però cap va poder escapar a aquest axioma: àdhuc els Estats més petits són homicides en el seu somnis.

8) "La comissió de Justícia del Congrés ha aprovat una proposició de llei per desnonar a okupes [...] en 20 dies [...]. La iniciativa del PdeCat ha estat recolzada pel PP, PNB i Ciutadans [...]" (E. Vega, El Congrés aprova el desnonament exprés contra els okupes, 24 d'abril del 2018, a la Cadena SER).

